

Devlet Dairelerinin Bakanlıklara ayrılması ve Devlet Bakanları hakkında kanun tasarısı ve Anayasa ve Bütçe Komiyonları raporları (1/7)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayr : 71 - 616, 6/2039

19 . VIII 1946

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Devlet Dairelerinin Bakanlıklara ayrılması ve Devlet Bakanları hakkında olup Bakanlar Kurulunca 16 . VIII . 1946 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçe ve ilişkileriyle birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başbakan
E. Peker

Gerekçe

Devlet Dairelerinin Bakanlıklara ayrılması, 3117 sayılı kanunun birinci maddesini değiştiren 3271 sayılı kanunda gösterilmiş bulunmaktadır. Bu kanunun gerekçesinde ve komisyon tutanağında yapılan değişikliğin sadece 3117 sayılı kanunun iki maddesini birleştirmek esnasında dayandığı belirtilmiş olmakla beraber, eskisinde bulunan Devlet Bakanından yenisinde bahsedilmemesi bu konuda tereddüt uyandırmaktadır.

Hükümetin genel politikasından sorumlu bulunan Bakanlar Kurulunda düşüncesinden ve görgüsünden istifade edilebilecek bazı Devlet adamlarının bulunması, kendini kuvvetle duyuran bir ihtiyaç olarak görülmektedir.

Bu itibarla belli dairelerin başındaki Bakanlardan ayrı olarak Bakanlar Kurulunda Devlet Bakanları da bulunabileceği açıkça belirtmek lüzumlu görülmüştür.

Diğer taraftan Başbakanlığa doğrudan doğruya bağlı Devlet Dairelerinin çeşitli işleri gözünde bulundurulur, hele çalışma konusu başka memleketlerde ayrı bir Bakanlığa verilecek ehemiyette görülen Basın ve Yayın Genel Müdürlüğünün de bunlar arasında bulunduğu düşünülürse Başbakanın Devlet işlerinde daha serbest çalışabilmek için bu dairelerin başında bulunacak bir Bakanın yardımına ihtiyacı kolayca anlaşılabilir. Bu yardımcı, aynı zamanda, ayrı ayrı Bakanlıklar tarafından görülmekle beraber sıkı temas noktaları bulunan işleri yalnız Millî Korunma Kanununun yürürlükte bulunduğu olağanüstü zamaanlarda değil normal zamanlarda da koordine etmek ve Bakanlıklar arası çalışmalara Başbakan adına ahenkli bir şekil vermek gibi hallerde faydalı ve lüzumlu olacaktır.

Bu sebeplerle Devlet Bakanlarından birine Başbakan yardımcısı görevinin verilebilmesi de sağlanmak istenmiştir.

Tâyin edilecek Devlet Bakanları dolayısıyla gereken ödenek için de tasarıya hükümler konulmuştur.

Yürürlükte bulunan 3271 sayılı kanun, 3117 sayılı kanunun geçerlik maddeleri dışındaki bütün hükümlerini zaten kaldırmış veya değiştirmiş, sunulan tasarı ise 3271 sayılı kanunu değiştirmekte bulunmuş olduğundan bu kanunların tamamen kaldırılması yolunda da bir madde konulmuştur.

T. B. M. M.

Esas No. 1/7

Karar No : 2

26 . VIII . 1946

Yüksek Başkanlığa

Anayasa Komisyonu 21 . VIII . 1946 tarihinde Gümüşane Milletvekili Hasan Fehmi Ataç'ın başkanlığında toplanarak (Devlet Dairelerinin Bakanlıklara ayrılması ve Devlet Bakanları) hakkındaki kanun tasarısını görüştü, Hükümet namına toplantıda Başbakanlık müsteharı bulundu.

Kanun tasarısının Hükümetçe hazırlanan gerekçesinde :

1. — Hükümetin Genel politikasında görüş ve düşüncesinden istifade edeceği bazı Devlet adamlarının vucuduna Bakanlar kurulunda ihtiyaç hissedilmekte olması,

2. — Başbakanlığa bağlı Devlet dairelerinin çokluğu ve işlerinin çeşitliliği yüzünden Başbakanın Devlet işlerinde daha serbest çalışabilmesi için bir bakanın yardımına ihtiyacı bulunması sebeplerinden Devlet Bakanlarına ihtiyaç görüldüğü belirtilmekte ve Bakanlar Kurulunda Devlet Bakanlarının vucuduna imkân veren 3117 sayılı kanunun 3271 sayılı kanunla değiştirilmesi esnasında Devlet Bakanlığından bahsedilmesinden doğan tereddüt muvacehesinde bu yeni tasarının hazırlandığı zikredilmektedir.

Komisyon evvelâ tasarının heyeti umumiyesini müzakere etmiştir.

Komisyon üyelerinden tasarının reddine taraftar olanlar :

1. — (Bakanların görev ve sorumluları hakkındaki özel kanun) çıkmadan bu kanunun çıkmasını Bakanların müşterek sorumluluklarını bertaraf edeceğini,

2. — Bu teşkilâtın; Tasarruf icap ettiği bu zamanda yeni masrafa yol açtığı mütaleasında bulunmuştur.

Buna karşı :

1. — Bakanların görev ve sorumlulukları hakkındaki özel kanun büsbütün başka bir konu teşkil edip bu kanun çıkmadan da Bakanların hukuku ve malî mesuliyetlerinin Divanı Muhasebat ve Muhasebei Umumiye gibi kanunlarda tesbit edildiği gibi siyasi mesuliyetlerinin de Anayasanın 46 nci maddesinde gösterilmiş bulundu-

ğu ve yeni ihdas edilecek ve Devlet Bakanlarının Başbakan tarafından vazifelendirilmenin ve yüklü olan Başbakanlık dairelerinden bir kısmının işiyle bu bakanlardan birini kendisine yardımcı olarak tavzif etmesinin ve bu yardımcıının Bakanlıklar arasında sırf tatbikat ve teknik bakımından mesai ahergi temin etmesinin Bakanların müşterek sorumluluklarını bertaraf etmeyeceği, bu günkü ihtiyaç muvacehesinde bu kanunun çıkmasının zaruri olduğu,

2. — Yukarıda zikredilen zaruret muvacehesinde de tahsisat israfının mevzu bahis olmadığı mütalâasında bulunulmuştur.

Sinob Milletvekili Yusuf Kemal Tengirşenk tarafından verilen tasarının reddi hakkındaki önerge ikiye karşı çoğunlukla reddedilmiş ve maddelerin müzakeresine geçilerek birinci maddede olduğu gibi kabul edilmiş, ikinci maddenin müzakeresinde (İktisadi işlerin koordinasyonun bir Bakana verilmesi suretinde) maddenin tadili hakkındaki mütalâa Bakanların müşterek sorumluluğu bakımından doğru görülmiyerek madde aynen kabul edildiği gibi üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci maddeler aynen kabul edilmiştir.

Tasarının havalesi mucibince Bütçe Komisyonuna verilmesi için Yüksek Başkanlığa sunuldu.

Anayasa Ko. Başkanı Kâtip ve budedalık Sözcü

Gümüşane	Gaziantep
H. F. Ataç	C. S. Barlas
İstanbul	Bursa
H. S. Tanrıöver	M. B. Pars
Erzincan	Tekirdağ
S. Sağıroğlu	F. Öztrak
	N. Poroy

Sayın Recep Peker'in beyannamesinde de kuvvetle söylendiği gibi Devlet işlerinde son derecede tasarrufa riayet zaruretinde bulunduğumuza ve kanun tasarısında bahsolan işler şimdiye kadar görülmekte bulunmasına binaen tasarının reddini teklif ederiz.

İstanbul Milletvekili Sinob Milletvekili
F. H. Demirelli Y. K. Tengirşenk

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 1/7
Karar No. 4

5 . IX . 1946

Yüksek Başkanlığa

Devlet dairelerinin Bakanlıklara ayrılması ve Devlet Bakanları hakkında olup, Başbakanlığın 19 . VIII . 1946 tarihli ve 6/2039 sayılı tezkere-siyle Yüksek Meclise sunulan kanun tasarısı Ana-yasa Komisyonu raporiyle birlikte Komisyonu-muza tevdi buyurulmakla Sayın Başbakan Re-cep Peker hazır olduğu halde incelenip görü-şüldü.

Tasarı, Devlet dairelerinin Bakanlıklara ay-rılmasına ve Devlet Bakanlıkları ile Başbakan yardımcısı teşkiline ve bunlar için bütçeye gerek-li ödenek ve hizmetli kadrolarının eklenmesine mütedair olarak iki çeşit hükmü kapsamaktadır.

Bakanlıkların kuruluşuna dair 3117 ve 3271 sayılı kanunların yerine konacak olan hüküm-ler, sürekli olarak yürürlükte kalacak mahiyette-dir. Bütçe ile ilgili hükümler ise ancak yılı için muteber geçici bir mahiyet arz etmektedir. Bu se-beple, tasarının ikiye ayrılarak bütçe ile ilgili hükümlerinin ayrıca görüşülmesi ve Başbakanlı-ğın 26 . VIII . 1946 tarihli ve 6/2098 sayılı yazısı ile gönderilip Komisyonumuzda incelenmekte olan bütçeye ait bazı hükümleri muhtevi tasarı ile birleştirilmesi kararlaştırılmıştır.

Tasarının esas hükümlerinin görüşülmesinde Hükümet gerekçesiyle Anayasa Komisyonu ra-porundaki mucip sebepler yerinde görülerek, esas itibariyle uygun görülmüştür.

Bu tasarı Anayasanın 48 nci maddesi hükmü gereğince tanzim ve kabul edilmiş bulunan 3117 ve 3271 sayılı kanunların yerine kaim olmak üzere hazırlanmış bulunduğu göre başlığın Anayasanın bu maddesine uygun olarak (Bakan-lıkların kuruluşu hakkında kanun) şeklinde de-ğiştirilmiştir.

Maddeler üzerinde Başbakan tarafından ve-rilen izahlar ve yapılan görüşmeler sonunda Anayasanın Bakanlıkların tek başına ve birlik-te sorumluluklarına ait hükümleri ile Bakanlara mütaallik diğer hükümlerine dokunulmamış ol-duğunun belirtilmesi maksadiyle Hükümet ta-sarısının ikinci maddesindeki (Başbakan tara-fından verilen işleri görmek üzere) kaydı da kaldırılarak madde yeniden yazılmış ve Devlet Bakanlarıyla Başbakan yardımcısının tayinleri-nin dahi Hükümet tasarısının birinci maddesi hükmü dairesinde olacağının daha iyi anlaşıl-masını mümkün kılmak için birinci ve ikinci maddeler birleştirilmiştir. Tasarıda yapılan bu değişikliklerde Hükümetin mutabakatı Başba-kan tarafından ifade buyurulmuştur.

Kamutaya arzedilmek üzere Yüksek Başkan-lığa sunulur.

Başkan Edirne <i>M. N. Gündüzalp</i>	Başkan V. Urfa <i>E. Tekeli</i>	Sözcü İzmir <i>M. Birsal</i>
Kâtip Ankara <i>F. Öymen</i>	Ankara <i>C. Gölet</i>	Aydın <i>R. Alpman</i>
Balıkesir <i>E. Altan</i>	Elâzığ <i>F. Karakaya</i>	Eskişehir <i>Y. Abadan</i>
Giresun <i>M. Akkaya</i>	İstanbul <i>O. N. Köni</i>	İzmir <i>S. Dikmen</i>
Kastamonu <i>M. Akalın</i>	Kırşehir <i>Ş. Torgut</i>	Mardin <i>R. Erten</i>
Samsun <i>M. A. Yörüker</i>	Tokad <i>R. A. Sevengül</i>	Yozgad <i>S. İçöz</i>

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Devlet dairelerinin Bakanlıklara ayrılması ve Devlet Bakanları hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Devlet daireleri Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onaması ile Bakanlıklara ayrılır.

MADDE 2. — Bunlardan herbirine tâyin edilecek birer Bakandan ayrı olarak Başbakan tarafından verilen işleri görmek üzere Devlet Bakanları da tâyin olunabilir ve Devlet Bakanlarından birine Başbakan yardımcısı görevi verilebilir.

MADDE 3. — 1946 yılı Bütçe kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik (1) sayılı cetvelde yazılı bölümlerine (15 600) lira ek ödenek verilmiştir.

MADDE 4. — 1946 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde yeniden açılan ilişik (2) sayılı cetvelde yazılı bölümlere (11 000) lira olağanüstü ödenek konulmuştur.

MADDE 5. — 1946 yılı Bütçe Kanununa bağlı (D) işaretli cetvele ilişik (3) sayılı cetvelde yazılı kadrolar eklenmiştir.

MADDE 6. — 3117 ve 3271 sayılı kanunlar kaldırılmıştır.

MADDE 7. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 8. — Bu kanunu Başbakan ve Maliye Bakanı yürütür.

16 . VIII . 1946

Başbakan	Adalet Bakanı
<i>R. Peker</i>	<i>M. Ökmen</i>
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
<i>C. Toydemir</i>	<i>Ş. Sökmensüer</i>
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı
<i>H. Saka</i>	<i>H. N. Keşmir</i>
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
<i>Reşat Ş. Sirer</i>	<i>C. K. İncedayı</i>
Ekonomi Bakanı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı
<i>T. B. Baltı</i>	<i>Dr. B. Uz</i>
Gümrük ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
<i>T. Coşkan</i>	<i>F. Kurdoğlu</i>
Ulaştırma Bakanı	Ticaret Bakanı
<i>Ş. Koçak</i>	<i>Atıf İnan</i>
Çalışma Bakanı	
<i>Dr. S. Irmak</i>	

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Bakanlıklar Kuruluşu hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Devlet daireleri Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onamasıyla Bakanlıklara ayrılır.

Bunlara tâyin edilecek Bakanlardan ayrı olarak Devlet Bakanları da tâyin edilebilir.

Devlet Bakanlarından birine Başbakan yardımcısı görevi verilebilir.

MADDE 2. — 8. II. 1937 tarihli ve 3117 ve 29. XI. 1937 tarihli ve 3271 sayılı kanunlar kaldırılmıştır.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunu Başbakan yürütür.

Hükümetin teklifine bağlı cetveller

[1] SAYILI CETVEL

Başbakanlık

B.	M.	Ödeneğin çeşidi	Lira
59		Hizmetliler ücreti	2 100

Maliye Bakanlığı

430		3827 sayılı kanun gereğince satın alacak taşıtlar karşılığı	
	1	Başbakanlık	13 500
TOPLAM			15 600

[2] SAYILI CETVEL

B.	M.	Ödeneğin çeşidi	Lira
57/A		Başbakan yardımcısı ve Devlet Bakanları ödeneği	6 000
66		Taşıtlar giderleri	
	3	Başbakan yardımcısı ve Devlet Bakanları otomobilleri	5 000
TOPLAM			11 000

[3] SAYILI CETVEL

Başbakanlık

Görevin çeşidi	Sayı	Ücret
Şoför	1	170
»	2	140